

تاریخ علم

تاریخ علم در اسلام و ایران به روایت دکتر علی اکبر ولایتی
(مروری بر گذشته - بخش ۲۰)

مراتب علم و فضل ابن ربن طبری

روزنامه «فرهیختگان» پیش از این، در ستونی تحت عنوان «تاریخ علم در اسلام و ایران» به تبیین مباحث علمی ودقیق تاریخ این محبت مهم و مطرح در مجامع علمی روز می پرداخت. بن مایه این رشته مقالات، اسامی مباحثی بود که دکتر علی اکبر ولایتی در برنامه تلویزیونی «ایران» از شبکه دوم سیما بیان کرده و سپس، بنابه درخواست های متعدد اساتید، پژوهشگران ودانشجویان، جهت تبیین دقیق تر مباحث و ارائه مستندات این مطالب، برای چاپ در روزنامه، تنظیم کرده بودند. روزنامه «فرهیختگان» در پاسخ به درخواست های مکرر خوانندگان، مطابق گذشته به چاپ این مجموعه ادامه خواهد داد. البته به جهت اتصال ویبوسنگی مباحث، پیش از شروع مباحث جدید، نکات مروری خواهیم داشت به مباحث گذشته که در همین ستون منتشر خواهد شد.

۱۱۱

خانواده اش به علم و فضل، و در خراسان و عراق شهره بوده اند. پدر یکی از بزرگان ودیبران مرو و صاحب حسب و نسب بوده است و در کنار شغل دبیری، حرفه طبابت را برای خدمت به خلق برگزیده و به ربن، یعنی سرور و معلم ما، ملقب شد. در مآخذ متقدم، نام پدرش را به صورت های مختلفی ضبط کرده اند: زید، ربن، زین، زبیل، وزین، ابن ابی اصیبعه^۱ و قفطی^۲. ربن را واژه ای سریانی به معنی استاد و آواز القاب علمی یهود و تلمود می داند و به همین سبب، بعضی از قدما^۳ وی را دانشمندی یهودی دانسته اند^۴ که اشتباه است (خدایی همان جا) چرا که اولاً ربن افزون بر آن که واژه ای در عُرف یهود است، واژه ای سریانی است؛ دوم این که ابن ربن، خود، در کتاب دین و الدوله (صص ۳۳، ۹۹-۹۸) می گوید که در آغاز، مسیحی بوده و سپس، باتعمق در اندیشه های اسلامی ومعانی قرآنی و به واسطه محبت و مساوات این دین، به اسلام گرویده است. ^۵ محمد بن جریر طبری، مورخ معاصر ابن ربن، (ج ۱، ص ۵۸۹، ۵۹۱) و ابن خلکان (ج ۵، ص ۱۵۹) هم مسیحی بودن ابن ربن پیش از اسلام آوردنش را تأیید کرده اند؛ چنان که طبری (همان جا) همواره از وی با عنوان «علی بن ربن، دبیر صرانی» یاد می کند. به هر روی، آنچه مسلم است این است که ابن ربن زبان های عبری، سریانی، عربی و یونانی و همچنین تاریم طب، داروشناسی، فلسفه و هندسه را نزد پدرش که از پزشکان ودانشمندان مرو بود آموخت^۶ و به همین نسبت وامداری به دانش پزشکی در مرو است. سپس، به گفته خودش (۱۹۲۸، ص ۸) نیز صدیقی، (ص ۷)، معلوماًش در پزشکی را با مطالعه و بهره گیری از آثار یونانی ودانشمندان سرزمین های دیگر کامل کرد. گویند جوانی را در طبرستان و در خدمت حاکمان آن ناحیه گذراند.^۷ مؤید ضروری در طبرستان، این است که ابن ربن در کتاب خود، فردوس الحکمه (ص ۲۵) از زلزله طبرستان در سال ۲۲۴، یاد می کند. وی در طبرستان از دبیران ومشیمان حاکم طبرستان، مازنیار بن قازن (۲۲۵) یاد کرده است^۸ و در این شغل، چنان مهارتی داشت که موجب حیرت قضیحان مخاطب رسائل در عراق و حجاز می شد. پس از بروز فتنه در طبرستان، به ری رفت.^۹ وی در کتاب خود، فردوس الحکمه (ص ۵۳۵) از فرزند دوست زرگر خود در ری یاد می کند. پس از قتل مازیار در ۲۲۵، به سامه مهاجرت کرده است (بن ندیم، همان جا؛ ابن ابی اصیبعه، همان جا). خود او (۱۹۷۳، ص ۱۰) نوشته که پیش یاپس از رسیدن به دبیری مسلمان شدن و نشانه هایی از صحت این خبر در دست است. رضوی برقی، پژوهشگر، وجود عبارات «ان شاء الله» و «یاذن الله» که بیش از یکصد بار در متن کتاب فردوس الحکمه، به ویژه پس از تجویز درواها آمده را حاکی از تشرف ابن ربن در زمان تألیف کتاب به اسلام دانسته و افزوده که ابن ربن در جایی از تشراف (ص ۵۱۸) از نماز خاتمت مؤکل علی الله (۳۶) ذکر کرده است.^{۱۰} محققان تاریخ در طب را در سامرا تکمیل کرد.^{۱۱} ابن ابی اصیبعه، «قفطی»^{۱۲} ابن خلکان^{۱۳} ابن ربن را معلم و استاد رازی در طب دانسته اند، ولی براساس تحقیقات اخیر^{۱۴} و تاریخ تولد رازی (۲۵۱) احتمال این که رازی وی را در بغداد دیده باشد، وجود ندارد؛ زیرا رازی در حدود ۳۰ سالگی به بغداد رفته و در این زمان (۲۸۱)، ابن ربن زنده نبوده است.^{۱۵} البته آشکار است که رازی از آثار علی بن ربن بهره برده است.^{۱۶} زمان درگذشت طبری در منابع موجود، معلوم نیست و محل اختلاف است. به یقین، درگذشت او پس از ۲۲۶، در بوده است؛ چرا که خود (ص ۲) تاریخ تألیف فردوس الحکمه را سه سال پس از آغاز خلافت مؤتمل علی الله (۳۶) ذکر کرده است.^{۱۷} محققان تاریخ درگذشتش را در فاصله سال های ۲۳۰ تا ۲۵۰، ذکر کرده اند.^{۱۸} گمان می رود که در حدود ۲۴۷ درگذشته باشد؛ یعنی می توان گفت که وی تا اواخر نیمه اول قرن سوم هجری زنده بوده است.^{۱۹}

۱- ابنزی، نزاد، ص ۱۵۴. رضوی برقی، همان، ص ۸۰.
۲- ابن ابن ربن طبری، علی بن سهل (۱۹۲۸). فردوس الحکمة فی الطب، تصحیح محمدزبیر صدیقی، برلین، ص ۱۱، بیهقی، ۱۳۵۱، ص ۱۹، رضوی برقی، همان جا.
۳- ابن ربن طبری، همان، ص ۱۱، نیز - صدیقی، همان، ص ۷؛ خدایی، همان جا؛ رضوی برقی، همان جا؛ ولایتی، همان جا.
۴- خدایی، همان جا.
۵- مسعودی، علی بن حسین (۱۹۶۵). مروج الذهب و معادن الجواهر، به کوشش شارل پلا، بیروت، ج ۸، ص ۲۲۶.
۶- ابن خلدون، تألیف ابن خلدون، محمد بن سعد (۱۳۷۶). التعریف بعلیقات الامم، تاریخ جهانی علوم و دانشمندان تا قرن پنجم هجری، مقدمه و تحقیق و تحقیق غلامرضا جاشیدزاد، تهران، دفتر نشر میراث مکتوب، قم، هجرت، ص ۲۲۴.
۷- باقوت حموی (۱۳۹۹)، معجم البلدان، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ج ۱۸، ص ۴۸، همو، (۱۹۹۳)، معجم الادباء، بیروت، دار الفکر، ج ۴، ص ۶۰۸.
۸- ابن ندیم، محمد بن اسحاق (۱۳۴۶)، الفهرست، ترجمه محمدرضا تجدد، تهران، چاپ خانه بانک پارکراسی ایران، چاپ دوم، ص ۳۵۴.
۹- صدیقی، خلیل بن ایک (۱۳۸۹). الوافی بالوفیات، به کوشش احسان عباس، بیروت، بی نا، ج ۱۴، ص ۱۷۵.
۱۰- ابن ابی اصیبعه، همان جا.
۱۱- قفطی، علی بن یوسف (۱۳۷۱). تاریخ الحکما: ترجمة فارسی از قرن یازدهم هجری، به کوشش بهین دارانی، تهران، دانشگاه تهران، ص ۱۸۷.
۱۲- نظیر قفطی، همان، ص ۲۲۱.
۱۳- صدیقی، همان، ص ۷؛ براون، ادوارد گرانویل (۱۳۶۴). تاریخ طب اسلامی، ترجمة مسعود رجیب نیا، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ص ۲۷.
۱۴- دفاع، همان جا؛ خدایی، همان جا؛ سزگین، همان، ج ۳، صص ۳۱۱-۳۱۰، ولایتی، همان جا.
۱۵- دفاع، همان جا؛ خدایی، همان جا.
۱۶- قفطی، همان جا؛ علوجی، عبدالحامید (۱۳۸۷). تاریخ الطب العراقي، بغداد، بی نا، ص ۴۲۰؛ خدایی، همان جا؛ نیز - رضوی برقی، همان، ص ۸۰.
۱۷- ابن ابی اصیبعه، همان جا؛ نیز - رضوی برقی، همان جا.
۱۸- قفطی، همان جا؛ نیز - رضوی برقی، همان جا.
۱۹- صدیقی، ج ۱۴، دفاع، همان جا؛ کریمی، ص ۱۷۱؛ خدایی، همان، ص ۲۶۶.
۲۰- ابن ابی اصیبعه، همان جا.
۲۱- قفطی، همان جا.
۲۲- ابن خلکان، احمد بن محمد (۱۳۶۴). وفیات الاعیان و انباء ابناء الزمان، به کوشش احسان عباس، بیروت، دار احیاء التراث العربی، چاپ افسست قم، همان جا.
۲۳- یبوشی، همان، ص ۱۶- ۱۷، الگود، سیریل لوید (۱۳۵۲). تاریخ پزشکی ایران، ترجمة محسن جویان، تهران، اقبال، ص ۲۲۷؛ خدایی، همان جا.
۲۴- نیز - صفا، ذبیح الله (۱۳۵۳). تاریخ ادبیات در ایران، تهران، دانشگاه تهران، ج ۱، ص ۱۶۶؛ ولایتی، همان، ص ۱۰۶۹.
۲۵- دفاع، همان، ص ۱۹۵.
۲۶- نیز - صدیقی، همان، ص ط.
۲۷- خدایی، همان جا.
۲۸- ولایتی، همان، ص ۱۰۶۹.

«یک همیار مسلط به ریاضی، مسلط به ریاضی ۲ برای ساعت ۴۵: ۱۰ #فوری #قیمت توافقی»؛ اگر سری به کانال های تلگرامی بزنید، انواع و اقسام این پیام ها را خواهید دید؛ پیام هایی که با عنوان «همیار قلب» شناخته می شوند. پدیده همیار قلب این روزها به علت گسترش آموزش های الکترونیکی و به موازات آن برگزاری امتحانات پایان ترم مجازی، میان برخی از دانشجویان دیده می شود. این روزها دانشجویان پای لپ تاپ و تلفن همراه امتحان می دهند، بنابراین فرصت قلب برای برخی از آنها فراهم شده است؛ در این سوی ماجرا نیز همیشه هستند کسانی که یاد گرفته اند از آب گل آلود ماهی گرفته و از هر راهی کسب درآمد کنند. روند کار به این صورت است که دانشجوی برای امتحان مجازی خود، فرد دیگری را استخدام می کند و به او در ازای رساندن قلب پول می دهد؛ اصولاً قیمت هم توافقی است؛ یعنی یا فرد همیار مبلغ را تعیین می کند و دانشجو می پذیرد یا دانشجو در ابتدا عنوان درس را مطرح و هزینه آن را اعلام می کند و همیار قلب قیمت را می پذیرد. ترم گذشته شاهد انواع این قلب ها در فضای مجازی بودیم؛ هم زمان با آغاز امتحانات میان ترم و پایان ترم، بسیاری از گروه ها و کانال های دانشجویی به محفل هایی برای آموزش قلب تبدیل شد؛ کانال هایی که نقش واسطه را بین دانشجو و همیار قلب بازی می کردند. این کانال ها یا دانشجویان هم رشته و هم کلاس را به یکدیگر معرفی می کردند تا در امتحان به صورت گروهی و اشتراکی شرکت کنند یا همیاران قلب را به دانشجویان معرفی می کردند که به جای آنها امتحان بدهند. این موضوع باعث شد به فکر چاره بیقند و بخش قابل توجهی از نمره پایانی دانشجو را به فعالیت های کلاسی، تکلیف و پروژه اختصاص دهند. دهم تیرماه امسال نیز دستورالعمل مشترکی انزوسی وزارتخانه های علوم و بهداشت درمورد رسیدگی به تخلفات آموزشی و اداری ازجمله قلب در امتحانات و فعالیت های پژوهشی ابلاغ شد. در این دستورالعمل تأکید شده بود در صورت قلب دانشجو در امتحانات جامع کشوری، متخلف متناسب با نوع قلب به یکی از تنبیه ها محکوم و در صورت تکرار این تنبیه ها قابل تشدید است.

۱۱۱

ارزیابی در دوره آموزش الکترونیکی مستمر شد

علی خاکی صدیق، معاون آموزشی وزارت علوم نیز همان زمان گفت: «بر اساس دستورالعملی که از فروردین در قالب نامه ای به دانشگاه ها ارسال شده، ارزیابی در دوره آموزش الکترونیکی باید مستمر باشد. به این معنا که استاد در طول ترم باید دانشجو را مرتب تحت ارزیابی داشته باشد که این امر از طریق پروژه، تمرین و برنامه های شفاهی در طول ترم میسر می شود، پس ارزیابی ها نباید با یک امتحان پایان ترم مبنی قرار گیرد.» بنابراین تغییر نحوه ارزیابی مهم ترین روشی بود که در دستور کار وزارت علوم برای کاهش قلب ها قرار گرفت. امتحانات ترم گذشته این نکته را به مسئولان دانشگاهی یادآور کرد که نحوه ارزیابی و قوانین آن در آموزش مجازی باید مورد بازنگری قرار گیرد. به همین دلیل بود که در ترم جاری، استادان ارزیابی خود را از ابتدای ترم به صورت کلاس های کلاسی یا پرسش هایی که در کلاس انجام

«فرهیختگان» از راهکارهای کاهش قلب در آزمون های مجازی گزارش می دهد

ارزشیابی مستمر: راه منصفانه امتحانات کرونایی

می شود، تغییر دادند. درواقع مسئولان وزارت علوم پس از چندماه آموزش مجازی در دانشگاه ها، به مقوله مهم ارزشیابی و آزمون مجازی پی برده و به این نتیجه رسیدند یکی از مباحث مهم آموزش مجازی، افزایش اطمینان به ارزشیابی در این روش و کاهش یا جلوگیری از بروز قلب در امتحانات است. وزارت علوم در ترم جدید نیز به دانشگاه ها توصیه کرده است در این ترم به ارزیابی مستمر دانشجویان بیش از قبل توجه داشته باشند و صرفاً به نمره امتحان در پایان ترم اکتفا نکنند.

راهکارهای وزارت علوم برای جلوگیری از قلب در ترم گذشته چه بود؟

نظارت تصویری همزمان، طرح تعداد سوال بیشتر برای توزیع تصادفی سوالات، ارائه تدریجی سوال ها و کنترل زمان امتحان ازجمله تمهیداتی بود که وزارت علوم برای کاهش در قلب های مجازی در پیش گرفت. برگزاری چند امتحان کوتاه و چندگزینه ای از دیگر راهکارها بود؛ مسئولان دانشگاه ها تلاش کردند در سوال های چندگزینه ای با روش هایی ازجمله محدود کردن زمان نمایش هر سوال، تصادفی کردن شماره سوال و مفهومی کردن سوالات، احتمال قلب را کاهش دهند. معاونت آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری هم دستورالعملی را در قالب توصیه نامه، برای افزایش ایمنی و کاهش قلب در امتحانات آنلاین به دانشگاه ها ابلاغ کرد. در این سند راهنمای اجرای آزمون ها در دانشگاه ها به سه روش آزمون های حضوری، آزمون برخط غیرهمزمان بدون نظارت و آزمون برخط همزمان دارای نظارت اشاره شده و روش هایی برای به حداقل رسیدن خطا در آزمون های آنلاین پیشنهاد شد. ازجمله اینکه پیشنهاد شد فرآیند آزمون به گونه ای باشد که با شروع آزمون توسط دانشجو در هر لحظه امکان دیدن فقط یک سوال

تدابیر وزارت علوم و دانشگاه ها در ترم جدید چیست؟

علی اکبر صفوی، رئیس کارگروه تخصصی آموزش های الکترونیکی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در گفت وگو با «فرهیختگان» از تدابیر این وزارتخانه برای جلوگیری از قلب در ترم جدید سخن گفت. صفوی گفت: «ترم گذشته تقریباً همه مواردی که برای جلوگیری از قلب مطرح شد جامع و کامل بود، بنابراین در ترم جدید از دید کارگروه تخصصی آموزش های الکترونیک وزارت علوم حرف جدیدی وجود نداشته و وزارتخانه نیز بخشنامه جدیدی ابلاغ نکرده است.» و اضافه کرد: «بنابراین همان راهکارهای ترم قبل به قوت خود باقی است؛ اما ترم جدید با ترم گذشته تفاوت هایی خواهد داشت؛ ازجمله اینکه استادان در ترم گذشته تجربه زیادی برای برگزاری آزمون های مجازی نداشتند، ولی الان می توانند از تجربه ترم قبل استفاده کنند. همچنین استادان از ابتدای ترم جدید فرصت داشتند آزمون های مستمر و متعددی را در طول ترم برگزار کرده و بخشی از ارزیابی های خود را انجام دهند.» رئیس کارگروه تخصصی آموزش های الکترونیکی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در ادامه اظهار کرد: «نکته ای که باید در نظر گرفت این است که متأسفانه در کشور ما درخصوص بحث قلب مشکلات فرهنگی وجود دارد؛ حتی کسانی که در بسیاری از اصول تقید جدی دارند، به بحث قلب توجه جدی نداشته و فکر نمی کنند موضوع مهمی باشد، بنابراین در این حوزه با مشکل فرهنگ سازی مواجه هستیم، تا جایی که در کلاس ها و امتحانات حضوری نیز شاهد این قلب بودیم.» صفوی تأکید کرد: «اگر به کمیته انضباطی دانشگاه ها مراجعه کنید خواهید دید که درصدی از مراجعان کسانی هستند که قلب آنها فاش شده است، بنابراین این مشکل گریبانگیر هم آزمون های حضوری و هم آزمون های غیرحضوری است. باید این فرهنگ جا بیفتد که کسی وارد بازار قلب نشود و وظیفه مسئولان امنیتی کشور این است که با این ضد فرهنگ ها مقابله کنند.» او بیان کرد: «خوشبختانه استادان باتوجه به تجربیات ترم گذشته در برگزاری آزمون های مجازی مسلط تر شدند و در شرایط بهتری آزمون ها را برگزار می کنند. به طور مثال برخی از استادان از دوربین در برگزاری آزمون های مجازی برگزار می کنند. درواقع اختیارات نحوه برگزاری امتحانات پایان ترم با خود دانشگاه ها است و دانشگاه ها نیز در ترم جدید باتوجه به تجربیات ترم گذشته به اندازه کافی باه شده اند.» رئیس کارگروه تخصصی آموزش های الکترونیکی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در توصیه به دانشگاه ها گفت: «توصیه ما به دانشگاه ها این است که از ابزارهای لازم برای کاهش قلب استفاده کنند. به طور مثال در یک آزمون ۳۰ نفره می توان از دوربین برای جلوگیری از قلب استفاده کرد، اما در آزمون های با تعداد دانشجویان بالاتر می توان امتحانات را به صورت چندگزینه ای و تستی برگزار کرد.» او با بیان اینکه در آزمون های تستی نیز گزینه های مختلفی وجود دارد، اظهار کرد: «استادان با نحوه برگزاری انواع آزمون ها آشنا شدند، بنابراین معتمد مقامات امنیتی نیز باید با انواع راهکارهای جلوگیری از قلب آشنا شده و مردم نیز فرهنگ خود را بالا ببرند تا از مسیرهای ناصحیح استفاده نکنند.» صفوی تأکید کرد: «وظیفه ما این است راهکارهایی اتخاذ کنیم تا شناس قلب را پایین آورده و فرهنگ قلب نکردن را بالا ببریم. درواقع باید با انواع ابزارها آشنا شویم تا آزمون ها سالم تر و مطمئن تر برگزار شوند.» ترم گذشته اعلام نشد که چه تعداد از دانشجویان به کمیته انضباطی احضار شده اند؛ صفوی در پاسخ به این سوال که در طول این مدت چند پرونده انضباطی برای دانشجویان تشکیل شده است، گفت: «آماري در این خصوص وجود ندارد، چون این آمار را از دانشگاه ها دریافت نکردیم. باتوجه به اینکه ترم گذشته یک ترم بحرانی بود تلاش کردیم با دانشجویان مدارا کرده و حتی برخی از دانشجویانی که قصد قلب داشتند، شناسایی و به آنها فرصت مجدد امتحان داده شد.» رئیس کارگروه تخصصی آموزش های الکترونیکی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در پایان گفت: «درواقع ترم گذشته بسیاری از دانشجویان که قصد قلب داشتند به کمیته انضباطی معرفی نشدن، اما در ترم جدید با این دسته از دانشجویان مدارا نخواهد شد. معتمد در ترم جدید نیز باید از راهکارهای ترم قبل برای جلوگیری از قلب استفاده کرد، چرا که سیاست های ترم قبل کافی بوده است.»

انجام گفت وگویی شفاهی

بعد از برگزاری امتحانات مجازی با دانشجویان

یوسف شاقول، معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان نیز در گفت وگو با «فرهیختگان» در این باره گفت: «به استناد اعلام کردیم که امتحانات مستمر در طول ترم برگزار کرده و نمره پایانی را در آزمون های متعدد پیش کشیم.» همچنین به صورت شفاهی به استادان اعلام شده که با دانشجو از طریق سامانه های موجود ارتباط برقرار کرده و یک گفت وگویی شفاهی با دانشجو انجام دهند.» او ادامه داد: «در واقع به دانشجویان اعلام شد بعد از برگزاری امتحان و ارسال پاسخنامه باید به صورت شفاهی نیز با استادی گفت وگو کنند. بسیاری از استادی می گویند به محض آنکه درخواست گفت وگویی شفاهی را با دانشجویان مطرح کردند، درصد قابل توجهی از قلب ها کاهش پیدا کرد.»

معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان در ادامه اظهار کرد: «مجموعه این عوامل تا حدود زیادی به کاهش تقلبات در آزمون های مجازی کمک کرد. البته نمره امتحانات را با ترم های غیرکرونایی مقایسه کردیم و خوشبختانه تفاوت معناداری در نمرات وجود نداشت، پس نمی توان گفت این قلب ها به صورت گسترده انجام شده است.» شاقول عنوان کرد: «بسیاری از استادان به خصوص استادان رشته های فنی و مهندسی معتقدند چون کلاس ها به صورت مجازی برگزار شده است، بنابراین کلاس ها ضبط شده و دانشجو می تواند مکرراً به درس گوش دهد و همین موضوع باعث بالا رفتن سطح یادگیری در بسیاری از دانشجویان شده است. در ترم جدید نیز تمهیدات اندیشیده شده در ترم گذشته را به کار خواهیم بست تا شاهد کاهش هرچه بیشتر قلب در فضای مجازی باشیم.»

امتحان پایان ترم وزن حداقلی

در ارزیابی دانشجویان دارد

سیدحسین حسینی، معاون آموزشی دانشگاه تهران نیز در گفت وگو با «فرهیختگان» از تدابیر این دانشگاه برای برگزاری امتحانات بدون قلب سخن گفت. او توضیح داد: «ارزیابی دانشجویان به صورت مستمر و در طول ترم انجام شده و شرایطی ایجاد شده است تا استادی در کلاس ها دانشجویان را ارزیابی کنند. برگزاری آزمون امن موضوع بسیار مهمی است که با برنامه ریزی های انجام شده در دانشگاه تهران آزمونی کم حاشیه در دانشگاه برگزار خواهد شد.» او ادامه داد: «در ترم گذشته وقتی میانگین نمرات دانشجویان را با سنوات مشابه مقایسه کردیم متوجه شدیم اختلاف نمره چندانی با سنوات گذشته وجود نداشته است. به عبارت بهتر قلب گسترده ای در دانشگاه تهران شاهد نبودم، چون اختلاف آماري معناداری بین نمرات ترم گذشته با سال گذشته وجود نداشت.» معاون آموزشی دانشگاه تهران در ادامه اظهار کرد: «اما در دانشگاه تهران از ابتدای ترم جدید تأکید شد ارزیابی مستمر استادان در طول ترم وجود داشته باشد، به نحوی که امتحان پایان ترم وزن حداقلی در ارزیابی دانشجویان داشته باشد. درواقع استاد در طول ترم با ارائه تکالیف به دانشجویان و آزمون هایی که در طول ترم انجام می دهد نمراتی را برای دانشجویان در نظر گرفته و تنها یک بخش از نمره دانشجویان به امتحان پایان ترم مربوط می شود، بنابراین این تمهیدات در اختیار استادان قرار داده شده می توانند از این راهکار استفاده کنند.» حسینی تصریح کرد: «همچنین سعی شد از شیوه های مختلف آزمون سازی استفاده کرده تا تبعات به حداقل برسد؛ ازجمله اینکه یک ترم افزایش آزمون های آموزشی مجازی قلب شناسایی و استفاده از آنها آزمونی کم حاشیه در دانشگاه برگزار می شود. این ترم افزایش شرایطی ایجاد کرده است که استاد در لحظه با عکس های متعدد وضعیت حضور دانشجو را در امتحان مورد ارزیابی قرار دهد.» او در پایان گفت: «در هر ترم پرونده انضباطی برای دانشجویان متقلب تشکیل می شود که این موضوع فقط مختص امتحانات مجازی نیست. ترم گذشته نیز تعدادی از دانشجویان شناسایی و پرونده آنها به کمیته انضباطی منعکس شده است، اما خوشبختانه تعداد آنها نسبت به ترم های گذشته بیشتر نبوده است.»